

Ko pa hudobneži vidijo, da ga ogenj ne sožge, ukažejo rabeljnu, da naj ga z mečem prebode — Rabelj uboga — in iz starčkovih žil teče toliko kervi, da ogenj ugasne.

Nato pravijo Judje poglavarju, da naj nikar ne dajo Polikarpovega trupla kristjanom, ker bi utegnili od Križanega odstopiti in namesto njega Polikarpa moliti. Kristjani pa živo odgovarjajo: „Vi ne veste, da ne moremo od Kristusa nikdar odstopiti in koga drugega moliti. Zakaj Njega molimo ko Sina Božjega, mučence pa le častimo, in po pravici, ko učence in posnemovavce Kristusove zavolj ne navadne ljubezni, ki so jo Gospodu in kralju svojemu skazovali, kosti njegove, ki so dragoceniši od zlata in biserov, pravijo dalje, hočemo pobrati in jih na spodobnem kraji hraniti, kjer se bomo po milosti božji shajali, spomin smerti njegove obhajati, da se spominjamo tistih, ki so se pred nami bojevali, in se pripravljamo na boje, ki nas še čakajo.“

To se je godilo v letu 166 po Kristusovem rojstvu in je nam katoličanom pač lepa spriča, da Svetnike in njih blažene ostanjke spodobno častivši nismo molikovavci, kakor nam protestantje očitajo. Pa se vé, da vsaka reč ima svojo mero.

Mnogo let pred Polikarpovo smertjo pripeljejo v Smirno svetega Ignacija, škofa antijohiškega, ki so ga v Rim k smerti peljali. Cesar Trajan ga je bil v Antiohii k smerti obsodil rekoč: „Ignacija, ki terdi, da Križanega v sebi nosi, naj vojaki vklenejo in v Rim peljejo, da ga, ljudstvu v radost in kratek čas, zverine raztergajo.“ — Iz Smirne piše Ignaci raznim cerkvam ljubeznivo podučne liste, ki so se do današnjega dne ohranili, in mnogi škofje in kristjani ga tu obiščejo. — Vojaki pa so ž njim terdo ravnali, ker sam toži: „Od Sirije do Rima se bojujem z zverinami na morji in na suhem, noč in dan zvezan, z deseterimi leopardi ali risi, to je, vojaki, ki me varujejo, in ki so toliko hujski, kolikor jim več dobrega storiš.“ — Vés nadušen ljubezni do Kristusa pride v Rim, in ko leve ali oroslane že rijoveti sliši, pravi serčno in veselo: „Pšenica Kristusova sem, treba je, da me zobje zverin somelejo, da čist kruh bodem.“

(Dalje sledi.)

Slovesnosti,

obhajane v spomin stoletnega rojstnega dneva Valentina Vodnika, očeta slov. pesništva.

Svečnica leta 1858 ni prazno ime v zgodбини slovenskega naroda, in tá je obhajal tudi tá god s svestim nadjanjem, da ga naši vnuki ne bodo pozabili obhajati dostojno, kadar pride stoletnica druga. Mora pa tudi se serce oživiti in pomladiti vsakemu, kdor ljubi svoj dom in svojo narodnost. Perva dolžnost je, ktere se je znebil slovenski narod čez toliko in toliko stoletij in je plačal le še nekoliko njemu, komur se ima zahvaliti za to, da je bil prvi budnik narodnega duha in prvi vodnik k Parnasu, kamor so doslej še vsi narodi hodili, si lovorovih vencov slave in ponosnosti iskat. Ponašati pa se smemo v vsakem obzeru, da se je slovenski narod pokazal vrednega obhajati njega, kateri nas je prvi budil in vodil. Čez sto let še le ga spoznava, čisla, časti, venča narod; — pozno, pa vendar ne še prepozno!

Bolj ko se je bližala Svečnica, bolj se je ljudstvo pogovarjalo in popraševalo: Kaj bo li v Šiški pri Žibertu? Ena pa je serca vsih zedinila v želji: Bog daj ta dan lepo vreme!

Bati se je bilo res, da bo to upanje po vodi splavalo. Svečnično jutro je precej snega prineslo in do poslednjih ur pred začetjem slovesnost je še vedno sneg padal. Pa kakor če bi bila narava sama hotla še lepo belo cvetje v vence vplesti njemu, komur so vse slovesnosti veljale — se je v odločeni uri zvedrilo in razjasnilo.

Ob tretji uri popoldan je bilo pri Žibertu v Šiški že vse polno ljudi vsih stanov. Slaba pot je bila; pa peš jih je priromala lepa množica vsacega spola, mladih in starih; kočija je priderdrala za kočijo s gospodo iz Ljubljane, in kdor je prišel ali pripeljal se, je obstal pred hišo Žibertovo, ogledoval kinče in vence, in tu je zvedel, da se obhaja spomin stoletnega rojstnega dneva budnika in vodnika slovenskega, in če tega ni vedil ali ni hotel vediti, ga je kmalo ogrelo, kar je v tem hipu vidil in slišal.

„Prostora! prostora! gospod deželni poglavar se pripeljejo!“ Po teh besedah je množica potihnila; odbrani gospodje, in namreč gosp. predsednik c. k. deželne sodnije žl. Još, gosp. predsednik c. k. kmetijske družbe, F. Terpinec, gosp. predsednik kupčijske in obertnijske odbornice, L. K. Lukman, gosp. predstojnik ljubljanske mestne gosposke J. Gutman, in mnogo drugih, so stopili h kočiji gospoda deželnega poglavarja, kateri so z gosp. grofom Hohenwarth-om od gosp. dr. L. Tomana spodobno sprejeti šli na vert Žibertove hiše, kjer jih je gospod dr. L. Toman s sledečim govorom pozdravil:

„Naj blagovolijo Vaša Ekscelencija, pripustiti meni kot namestovavcu Vodnikovih častiteljev, da se Vam serčno, iskreno zahvalim, da poslavite s svojo nazočnostjo današnjo slovesnost in ji tako najlepši venec podaste.“

„Danes obhajamo god duševne moči, stoletni rojstni dan moža, kateri nam je prvi razodel sladkost, krepost in bogastvo slovenskega jezika v svojih neumerljivih pesmih in jezikoslovnih delih in ga tako posvečil kot občno blago vsih duš naroda.“

„Od tistihmal, zlasti naše dni, se je naš jezik bolj oblikal kakor pred v stoletjih, da! vzdignil se je na stopnjo, da se je čuditi.“

„Za to urno napredovanje se imamo zahvaliti modrim, umetnost in učenost vsacega naroda velike občne domovine pospešujočim postavam Njegovega Veličastva, našega premilostivega Cesarja in Gospoda.“

„Naj mi tedaj blagovoljno pripusté, Vaša Ekscelencia, z vsemi Slovenci soglasno zreči, da bomo za to terdno in neganljivo zvestost in vdanost do cesarja in domovine ohranili in jo vselej za svojo najsvetejšo dolžnost spoznali.“

Na to so Njih Ekscelencia odgovorili sledeče:

„Da tudi jez se morem udeležiti prelepe slovesnosti, ktero danes obhajate tukaj, me ravno tako veseli, kakor si to tudi štejem v čast.“

„Slavni pesnik — kakor sam v eni svojih prelepih pesmih poje („ne sina, ne hčere“ itd.) ni sicer mislil, da mu gré kak drug spominek, kakor edini ta, da narod prepéva pesmi njegove, ki so mu segle tako globoko v serce. Al mi gotovo spolnemo le pobožno dolžnost, ako na večer tistega dneva, na katerem je pred sto leti Modriča svojega ljubljenca v zibelki tak prijazno in tak milo pozdravila ter ga navdahnila z vsemi tistimi darovi, s katerimi nas je pozneje tako serčno razveselil, mu postavimo v njegovi rojstni hiši spominek preserčne hvaležnosti svoje. Naj kamen ta naslednikom našim bode priča, kako visoko smo čislali in ljubili pesnika, kateri — kakor mu je že ime njegovo prerok bilo — je svoji domovini in njegovim pevcom bil po svojih krasnih in nadušivnih pesmih ravno tako ljubljani kakor slavljani vodnik v polni in pravi pomembi besede!“

Da te besede — s katerimi nam prečastiti gosp. deželni poglavar niso hotli le samo kaj lepega reči, ampak ki so žive priče, kako dobro so znane in priljubljene prezvišenemu Gospodu pesmi našega Vodnika — so unele serca vseh pričujočih, ni nam treba še le praviti; nadušeni klic „Živio ljubljani naš poglavar!“ se je razlegal okoli Žibertove hiše, ki je danes doživela stvarí, kakoršnih še nikoli ni bilo.

„Živio! živio!“ je donelo iz sto in sto ginjenih sere prezvišenemu gospodu poglavarju, in še močneje so se

serca unele, ko je muzika 2. bataljona cesarskih lovcev cesarsko pesem: „Bog ohrani nam cesarja“, krepko zaigrala. In zopet je donelo „Živio! živio!“ ko so potem zapeli staro narodno pesmico, h kateri je gospod L. T o m a n za to veselo priliko besede zložil in katero je krasno vezano gospodu deželnemu poglavarju o tej priložnosti poklonil. Glasila se je pesmica ta tako-le:

Stoji, stoji tam hišica,
Pri hiši miza kamnata;
Pa v hiši V o d n i k se rodil,
Ki prvi pesnik naš je bil.

Njegova struna pevala
Je slavo doma, národa,
Rojake v zmago klicala,
Se kviško k Bogu dvigala.

Zato donel bo njeni glas
V vremenov vsih prihodnji čas,
Zato slaví nadušen rod
Njegov stoletni rojstni god.

V tem je peljal gospod dr. T o m a n Nj. Ekscelencijo, gospoda deželnega poglavarja pod spominek, ki je v hišo vzdian bil in s kterega je v tem hipu gosp. Fr. Doberlet, ljubljanski tapecirski mojster, zagrinjalo potegnul, ki je dosihmal pokrivalo kamen, in v zlatih čerkah se je zalesketal napis:

Tù se je rodil 3. svečana 1758

Valentin Vodnik

pervi slovenski pevec.

In jasno je v tem slovesnem trenutku zasijalo sonce izmed zimskih oblakov, in jasno je zasvetilo ime prvega slovenskega pevca v oči pričujočih, ki so enoglasno zadoneli: „Živi, živi V o d n i k v večnem spominu!“

Tako je bil dokončan poglavitni del slovesnosti in gosp. dr. T o m a n je peljal zdaj gospoda deželnega poglavarja z drugimi gostmi v stanico v prvem nadstropji Žibertove hiše, kjer je bil V o d n i k rojen in ktera je bila slovesnosti primerno okinčana. Nej me spremijo preljubi bravci nekaj časa tù sèm, ker moramo za toliko časa opustiti popis tega, kar se na dvoru, na vertu in v spodnjih stanicah godí.

Gospod deželni poglavar in gospod dvorni svetovavec grof Andrej Hohenwarth sta se vsedla za mizo pod z lovorim vencem opleteno Vodnikovo podobo, njima nasproti gosp. dr. Bleiweis; k drugi mizi na desni so se vsedle blagorodne gospé in gospodične, katerih nazočnost je vso slovesnost še bolj povikšala. K mizi na levi so se vsedli drugi imenitni gospodje in kolikor je bilo mo-goče prostora dobiti, so se drugi po stanici nastavili. Na mizi je bil po narodni slovanski šegi hleb kruha s soljo, s kterim so bili prečastiti gosti postreženi. Gospod dr. L. Toman je tù poklonil gosp. deželnemu poglavarju krasno vezane Vodnikove pesmi. Vse sedanje Vodnikove žlahtnike je doletela čast, da so jih gospod deželni poglavar pred se poklicali, vsakemu prijazno podali roko in se z njimi prav priljudno pogovarjali. Zdravica se je za zdravico verstila; vsaka je rajnemu očetu slovenskih pevcov veljala in ne moremo se zderžati tù sem besede zapisati, ktere so visokorodni gospod grof Hohenwarth govorili; rekli so: „Prepričani smo vsi, da danes sto let ne bo nikogar nas več živega; — ali Bog daj, in nadjamo se tega, da bodo naši nasledniki ta dan čez sto let ravno tako veseli in ravno tako hvaležni obhajali, kakor ga obhajamo danes mi.“ Gospod grof so te besede tako ginjeni govorili, da so jim solze skor zatopile govor. In nadušeni „Živio“ so zadoneli iznova po izbi.

Priljudno se pogovarjaje so ostali gospod deželni poglavar čez pol ure v Vodnikovi rojstni stanici. V tem je zdolej bilo vse židane volje. Vojaška muzika je igrala slovensko pesem: „Kje dom je moj?“ ktera vselej, kadar koli

se sliši, izbuja serčno radost, in potem „Radecki-marš“, kterega veličastni glasovi so presunili serca vseh.

Še enkrat so ogledali prečastiti gospod deželni poglavar vso slovesno napravo, in zahvalivši se za to izverstno veselje in pohvalivši osnovavca slovesnosti, g. dr. Toman-a, so se vernili o serčnih „Živio-klicih“ in o igranji cesarske pesmi v Ljubljano.

Po odhodu občno spoštovanega in ljubljenelega gospoda deželnega poglavarja, ki so si o tej priložnosti serca vsih še bolj prikupili, je dobila muzika jesti in piti in drugi pričujoči so se vsuli v stanice Žibertove hiše, kjer je bilo vse židane volje. Pri vsaki mizi je bilo petje, zgolj slovensko in zdravico za zdravico so napivali Vodniku, Slovencom, in radosti je serce poskakovalo v persih vsakemu, kateri je vidil, kako so se ljudje družih narodov serčno veselili in pobratovali s Slovenci in s temi vred se zapisovali v naročilne pole za Vodnikov „Album“, ktere je gospod dr. E. H. Costa med goste razdelil.

Ko se je muzika odpočila, je stopila zopet na vert pred hišo in zaigrala: „Kje dom je moj?“ Ako je bilo ploskanje veselih ljudi že zdaj silno, je bilo potem gromovito, ko je začela znano narodno pesem: „Prišli so k meni štirji rumeni“ i. t. d., katero je pomagalo vse peti. Še enkrat jo je mogla zaigrati in ko je o silnem ploskanju končala, je priletel velik zelen venec izmed množice do gosp. Hofman-a, vodja te muzike. Z Radecki-maršem in cesarsko pesmijo se je poslovila tudi muzika, ker jo je dolžnost drugam klicala.

Kmalopotem se je začelo mračiti in z mrakom vred so nastopile nove veselice in nove krasote.

(Dalje sledi.)

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja. V „Wiener Ztg.“ od 31. januarja je izpisan konkurs za temeljski občert za razprostenje in uravnanje notranjega dunajskega mesta. Večerni list tega časnika pa razjasnuje ta izpis, in iz tega zvemo, da je šest mescov odločenih za izdelovanje občertov.

— Hlaponi za tiroljske železnice so že dodelani in pojdejo te dni iz Dunaja, kamor so namenjeni; 16 jih je.

— Poslednji sneg je že zopet na železnicah overe naredil. 5. t. m. niso prišle pošte ne iz Tersta ne iz Gradca. Enaka se godí tudi v gornjem Nemškem.

Iz Erdeljskega. V naši deželi se je poslednje čase že večkrat prigodilo, da so ognjeni kamni (meteori) padali; tako 4. septembra 1852 pri vasi Mezö-Madaras. Največji je bil blizo 18 funtov težek in je prišel v c. k. dvorni kabinet. V noči med 10. in 11. oktobra se je tako zgodilo v Ohabi in tako močno se je o tem blisknilo in zagromelo, da so konji v vozove vpreženi se skorej splasili. Drugo jutro so našli tak kamen v vinogradu pri Ohabi. Težek je bil 29 funtov.

Iz Rusije. Tudi Nižegradsko plemstvo je posnelo izgled vilnaskega, grodnoskega, kovnoskega in petrogradskega plemstva in prosilo cara, da naj se robstvo sčasoma odpravi.

Od turške meje. V „Agramer Ztg.“ je brati: Homatije črnogorske so začele tudi v Bosni že razpertijo sejati. Deželne gosposke niso, žali Bog! doslej še nič storile, da bi vsejano hudo seme zaterle, in družega ne bo storiti, kakor z golim mečem žetve pričakovati. So znamenja, iz katerih se dá za gotovo prevdariti, da se nekaj nabera, česar pa še zdaj ne more nihče jasno viditi. Upati pa je, da se bo dalo kmali viditi, pri čem da so reči.

Iz Nemškega. 26. januarja so sodili tistega 10 let starega fanta v Bolkenhajnu, kateri je pred nekimi meseci pet otrok, s kterimi se je igral, v škrinjo zaperl in jim na mile prošnje ni hotel odpreti toliko časa, da so poginili. Vprašan, zakaj je to storil, je odgovoril, da je eden teh

Gospodov ljubljencec, apostelj Janez, s svojim terdim prognanstvom posvetil. Po nemilem mučenju pri nekkih vratih Rima, ki pa ni aposteljno kar nobene bolečine in škode storilo, mu določi kruti cesar Domician ta otok v prognanstvo, in tu je pisal blagi starček z mladostnim nadušenjem zanimivo skrivno razodenje. Dasiravno je bil otok precej deleč na desni, smo vendar dobro vidili verh visokega hriba, pri kterega podnožji je apostelj v neki jami bival, samostan — „pri sv. Janezu.“ — Otok ta, ki ga dandanašnji *Palmoz* imenujejo, je le majhen in meri na okrog kakih 8—10 ur. Podnebje je zdravo, zemlja pa je suha in neplodna.

V tem okrožji so bile nekdej v lepih azijskih okrajnah tiste sedmere cerkve ali kristjanske občine (*Efez*, *Smirna*, *Sardes*, *Pergam*, *Tiatira*, *Filadelfia* in *Laodicea*), ki jih sveti Janez navoduje v skrivnem razodenju in kterih vladike deloma hvali, deloma pa terdo svarí in graja. Na primer, škofu cerkve efeške piše apostelj: „Vém dela tvoje, in trud in poterpežljivost tvojo, in „da ne moreš terpeti hudobnih, in da si skusil tiste, ki „pravijo, da so aposteljni, pa niso, in si našel, da so lažniki: in da imaš poterpljenje, in si terpel zavolj imena „mojega in nisi obnemagal. Imam pa zoper tebe, da si prvo „ljubezen svojo popustil. Spomni se tedaj, od kod si padel, „in delaj pokoro in delaj perve dela. Če pa ne, bom prišel „hitro k tebi, in bom premaknil svečnik tvoj iz mesta nje- „govega, ako ne boš pokore delal. Imaš pa to, da sovražiš „dela Nikolajčanov, ki jih tudi jaz sovražim.“

Terdeje govori škofu ali vladiku sardeškemu: „Vém „dela tvoje, da sluješ, da živiš, pa si mertev. Čuj in po- „terduj drugo, ki je imelo umreti. Kajti ne najdem del „tvojih popolnih pred Bogom svojem. Pomisli tedaj, kako „si prejel in slišal, in derži in delaj pokoro. Ako tedaj ne „boš čul, bom prišel k tebi kakor tat, in ne boš vedil, „ktero uro pridem k tebi.“

Naj terdejše pa kara *Laodicejčane*, ker pravi: Vém „dela tvoje, da nisi ne merzel ne gorak: O da bi bil merzel „ali gorak! Ker si pa mlačen, in ne gorak, bom jel plju- „vati te iz ust svojih; ker praviš: Bogat sem in premožen, „in nikogar ne potrebujem: in ne veš, da si reven, si- „romak, ubožen, slep in nag.“

(Dalje sledi.)

Slovésnosti,

*obhajane v spomin stoletnega rojstnega dneva
Valentina Vodnika, očeta slov. pesništva.*

(Dalje in konec.)

Črna noč je svoje tamne krila že razprostrela in ne zvezdice ni bilo viditi skozi snežne oblake. Tem več je pa sijala s svitlimi žarki jasna zvezda v sercih vseh — radost, radost užgana od domorodnega duha. Kar so začele švigati lučice okrog *Žibertove hiše* in kmalo so bile vse okna s svitlimi lampicami ovenčane, okrog z *lovorjevim vencom* obdanega spominskega kamna se je vila svitla kita lesketočih lučic, in krajnski deželni gerb nad kamnom je ponosno čul nad svetišem domorodnosti. Raznobarvne bandera na hiši in na maji pred hišo so veselo ferfrale v nočnem zraku, in ko je bengaljski plamen z rudečo svojo blišobo obličil okolico, je stotero „živio!“ in vriskanje donelo iz nadušenih sere. In drevesa na vertu, v zimsko krasoto oblečene, so z nekako ponosostjo na straži stale v krasni svitlobi. Zeleni venci iz smerekovih vejic spleteni so prepregali ohišje kakor v znamenje živega upanja, da se serca Slovincov ne bodo ohladile, in tranzparent na levi steni hiše z besedami: „Ne hčere ne sine“ i. t. d. je bil podlaga družega s krasno izrezano čerko *V*, v kateri je bila letna št. 1758 z znamenji vere, upanja in ljubezni iz-

rezana; danica nad vsem tem je delala ta tranzparent tako ličen kakor pomenljiv.

Lučice še niso bile vse prižgane, se je že nabralo na vertu mnogo mnogo *Šiškar*skih mož in mladenčev, kteri so iz lastnega nagiba začeli prepevati narodne pesmi, med kterimi jim je zlasti *Vodnikova* „Ne hčere ne sina“ kaj gladko iz serca odmevala. Ž njimi so se nekaj časa ljubljanski pevci, večidel učenci, v petji verstili.

Veselje vseh se je pa še bolj unelo, ko so *Šiškarji* zvezdli, da so jim častiti gospod predsednik c. k. kmetijske družbe, *F. Terpinč*, pred svojim odhodom vina kupili, da bi tudi oni slavni spomin svojega rojaka veselo obhajali, kar se je tudi pretečeno nedeljo zgodilo, ker se to na *Svečnice* dan zavoljo prevelike množice ljubljanskih gostov ni dalo storiti. Pohvaliti moramo *Šišenčane*, ki so marsikterokrat terčnili s kozarci na zdravje častitega gospoda darovavca, zavoljo njih rednega in treznega obnašanja o tej priložnosti.

Unanji razsvečavi ohišja primerno je bila rojstna *Vodnikova* stanica olepšana in razsvitljena. Vratim ravno nasproti je visela v zlatem oklepu in z *lovorjevim vencom* opletena *Vodnikova* podoba med dvema svetilnikoma; na levi steni ste visele na sredi tudi krasno ovenčane podobi presvitlega cesarja in presvitle cesarice, in na tej kakor vsih družih stenah so bile obešene podobe krajnskih nôšinj.

V tem ko se je na vertu in v spodnjih stanicah vse radovalo, so se zbrali v zgornji stanici častitelji rajnega očeta slovenskega pesništva, in so njegov slavni spominj z domorodnim prepevanjem, iskrenimi govori in serčnimi zdravicami obhajali, in se v njih tudi novejih pervakov slovenskega pesništva, *Prešerna* in *Koseski-ta* spominjali. Kar naenkrat so zadoneli gromeči živio! živio! in ploskanje in vriskanje je klicalo vse iz hiše, gledat, kaj je. In, o radost! lična podoba *Vodnikova* je sijala v tranzparentu vsem na steni hiše na vertu, ktero je talijanski slikar, gospod *Mellè* nalašč za ta večer napravil. Serčno sprejet je ostal naš gost.

Ure dneva so se začele iztekati in večji del gostov je šel, opominjevanju nature pokorn, počivat; tisti pa, ki so še ostali, so čakali ure, o kteri se je rodil mojster pevcov.

O pol treh zjutraj 3. februarja so se zbrali v *Vodnikovi* rojstni stanici, s slovesnimi govori in branjem *Vodnikovih* pesem pričakovaje trenutka, v kterem je Slovenka v prosti kmečki hiši prvega slovenskega pevca rodila, kterega je *Modrica* s povelji povila, ki so ga *Vile* na *Parnasu* tkale, in položila v zlato zibelko, ktero je *Poezija* s svojimi darovi rahlo postlala. — Dobre kapljice dolenskih vinogradov so ogrevale serca pričujočih, ko pa je ura tri odbila, se vzdigne gosp. dr. *Toman*, nalije kozarec, vstane in reče po krepkem govoru:

Šel visoko pit Savico,
Sladkih pesmi hladni vir;
Mojstru pevcov na zdravico —
Nej mu teče ta požir!

In izpraznivši kozarec je pristavil: „Da pa nihče ne oskruni več te posode, naj se razletí za vselej v drobne kosce!“ — kar se je tudi zgodilo.

Z ginjenim sercom so ogledovali milo podobo *Vodnikovo*, in vsak en listek z njegovega *lovorjevega venca* v spomin si odtergavši so se poslovili od mesta, ktero se je vsakemu tako priljubilo, in vernili so se z radostnim, pa vendar težkim sercom vsak na svoj dom. *Žibertovi* sosedje pa so še drugo jutro obhajali židane volje dan, kakoršnega še ni ne *Šiška* ne slovenska zemlja nikjer doživela!

Drugo narodno veselje nam je bilo pripravljeno v petek 5. februarja zvečer v ljubljanskem gledišču. Osnoval je namreč gospod dr. *Toman* besedo na čast stoletnega rojstnega dneva *Valentina Vodnika*, po načertu v „*Novicah*“ od 3. februarja naznanjenem.

Ako je že obhajanje stoletnega rojstnega dneva 2. februarja v Šiški razodelo, da med Slovenci še živi narodni duh, je beseda dokazala, da more slovenski narod s ljubkostjo svojih pesem in s krepostjo svojega jezika ne samo se ponášati, temuč tudi z drugimi narodi se skušati.

Začela se je beseda ob 7. uri zvečer. Gledišče, ki je bilo že dolgo pred sedmo uro nabito polno, je bilo krasno razsvitljeno in po overturi je stopil gosp. dr. Tomana oder ter govoril sledeči predgovor, ki ga je za ta večer zložil in natisnjenega med poslušavce razdeliti dal:

Življenje luč je, smert je nočna tmina;
Med njima pak življenje vsih rodov.
Tme porodnica je pekla globina,
In luč pogled uzvišanih duhov.

Ko noč razstre čez zemljo černe krila
Pozgine blagodarni dneva žar;
Zastane vtudena natvore žila,
Omami v spanje tma vsaktero stvar.
In žal in strah serce prevzame,
Zbudi se plašno v njem neznana strast;
Begati blaga treznost duha jame,
Čez nas kraljuje silno zla oblast.
Le zvezdic svit in sjaj premile lune
Obrača kviško tamen naš pogled;
O njih migljanju nekaj nas presune,
In pelje le na Boga jasni sled.
Pa ko zasvita dneva porodnica
Preljuba zarja, lučca jutrajna,
Se zmiče, dvigne sleherna stvarica,
V nje belim svitu novorojena.
Ko bi zbudile skale se v pečinah,
Se veličansko dvigajo z tamin,
Odvežejo se sapice v planinah,
In zašumlja studenček sred rastlin.
In tisuč tisuč novih cvetk nastane
Iz raznih novokalenih semen,
In radostno se v celem stvorju gane
Živali nebrojno mnogih vsih plemen.
Čez celo stvorje rosa se razlije
Z nebes dobrotnih pada rožic hran;
In va-njo zvezda jutrajna posije
In oznanuje žitje, — sonce — dan. —
Stvarnika moč se tak prečudno zbuda —
Napolnjen njega duha ves je svet;
In človek stopi okrepčan tje v čuda,
Zavzame se nadušen, ves prevzet.
In v njem tud spne zdaj duša svoje sile,
In v njem razlije nov se čutja žar;
In ginjen lije Bogu solze mile —
Vsa zemlja Večnega mu je oltar.
In vse, in vse, in vse se složno veže,
Ljubezen večna svoj raztrinja pas,
Ki vun iz srede serca Boga seže
V zemljice ah sirotke kraj in čas.
Pozdravljena za to mi dneva porodnica,
Preljuba zarja, lučca jutrajna! —
Pozdravljen trikrat **Vodnik, ti danica,**
Danica dušna svôga naroda! —
Temà ležala je čez nas debela,
Zaklad jezika bil nam je zakrit;
Le kaka mala zvezdica svitela —
Čez dušni roda mrak je silovit.
Pa te še tudi so megle vremenov
V morivno zvile pozabljenja noč;
Ne dosti več, ko sladkih njih imenov
Pustila časa je sovražno noč.
In v taki noči celega naroda
Zasveti **on** na nebu dušeštva —

In spremeni nemila se osoda —
Koj narod sebe, svojo moč spozna.
Poslopje **on** sostavljal je jezika,
Ki v njem bliši zakladov dušnih zbir,
Ki v njem se razodeva moč velika,
Razliva duha narodnega vir.
Preskerbno sbira narodske svetine,
Kar ni poplaval proč jih časa tok;
In piše zgodbe drage domovine,
Kako čez njo jasníl, mračíl oblok.
In tak se trudi zvesto, neumorno,
Obrača v doma prid zaklad darov,
In vdarija v mile strune čudotvorno
Presladkih, dragih maternih glasov.
Ko neba večni glas doné s Triglava
Budé rojake v pridno delavnost;
In vjema — znaša krog jih šumna Sava,
In z njimi nadušenja njih sladkost.
In kliče krepko ko vihar sinove
Za dom prot tujcu v sveto bran,
Da starejo si sužnosti okove,
Da prost čez Avstrijo zasije dan.
In glej, naroda duhi se zbudijo,
In serca krepke se oživljajo;
Že slavnih pevcev strune se glasijo,
Ki v glasu njega se pričenjajo.
Razcveta novo dušno se življenje,
Vse giblje, dviga trudi, mudi se;
In porodi se slastno hrepenjenje
Po delih vede, ume narodske.
Razlaga že v besedah ljudskih, prostih
Resnice neborodne se poduk,
Veselo v mnogih napredujemo vednostih —
Končal slavitno bode sin in vnuk.
Al **Vodnik** prvi trebil gosto ternje,
Jezika silno moč je **on** razvil,
On je položil rodovitno zernje
On naš „vodnik“ — je prvi pesnik bil.
Oj pesnik! dar nebes neprecenljivi,
Narodu dika in človeštvu cvet!
Iz pevskih pers potoki neba živi
Razljivajo se čez omotljen svet.
Preteklih dni poblazi ojstro silo,
Grenkost sadajnih spremenuje v slad,
Prihodnih razjasnuje tamno krilo,
In zbuja v persih čut nam večnih nad. —
Zato poslavljena mi ti strunica,
Ki zlegal se z Veršača tvoj je pev
Poslavljen večno **Vodnik**, nam **danica!**
Tako doni slovenskih serc odmev.
In narod rojstni god **tvoj** zdaj obhaja,
Ko ga obhajal še nikogar ni,
Ker večni duh ga slastno **tvoj** navdaja,
Ki se iz slavnih tvojih strun glasi.
In prvič spleta okrog čela sina
Hvaležna tebi mati — lovor — svet, —
Ti nevmerjoč si, večniga spomina,
Dokler Slovenca bode nosil svet! . . .

Z njem lastno gorečnostjo in nadušenostjo je govoril; vse je pazljivo molčalo in poslušalo, in ko ga je doveršil in s ploskanjem poslavljen odstopil, so nastopili pevci in so zapéli kaj izverstno in krepko pesem njegovo:

Tvoja struna je zapela,
Domovina se zavzela,
Serca vse je vnet nje glas.
Noč morivna je zbežala,
Neumerjoča Ti ostala
Bode slava večni čas!

V pevskem raju zdaj razhaja,
 Ki Slovence nas navdaja,
 Tvôga duha silna moč;
 In Slovenija krog glave
 Ti ovija venec slave,
 Venec vedno nevenjoč!

Vse je kakor z nekako pobožnostjo v serce popivalo
 sladke mile in krepke glase te pesmi, za katero je gospod
 Nedwed, znani mojster pevstva, napev naredil, in ne-
 kako neizrazljivo ginjenje je prevzelo vse, ko je gospa
 Lehmann - ova pri besedah:

In Slovenija krog glave
 Ti ovija venec slave

kot Slovenija krasno oblečena lovorov venec položila
 na glavo Vodnikove podobe, katero je naš domači umetnik
 gospod Zajc iz mavca (gipsa) kaj mojstersko izobrazil,
 V tem slovesnem trenutku ni bilo ploskanja, — tako so bili
 vsi ginjeni; še le potem, ko je padal venec za vencom
 pred podobo, so se serca unele in s sto in sto glasnim:
 „Živio! živio Vodnik!“ napolnovale gledišče.

Vsaka naslednjih pesem je bila od domorodnih gospodov
 in gospodičin preljubo pevana in od poslušavcov z veselim plo-
 skanjem sprejeta; nekatere so mogli celó ponoviti: „Veršac“,
 najkрасnejšo Vodnikovo pesem, je govoril gospod U. tako is-
 kreno in razločno, da ni bilo, ko jo je doveršil, ploskanja
 ne konca ne kraja, kakor tudi, ko je bila „Budnica“
 v koru z glasbo peta, s katero je bila beseda sklenjena.

Po tem ko smo toliko veselje v spomin Vodnika užili,
 se je spodobilo, se tudi duše rajnega spomniti. Zavoljo
 tega je bila v cerkvi častitlj. o. o. Franciškanov 6. t. m.
 predpoldne ob desetih slovesna črna maša z bilami, pri kateri
 je bila veličastna pesem: „Dies irae“, peta, katero je
 Vodnik poslovenil in gospod Kamilo Mašek za to v
 glasbo djal.

Nej nam bo pripušeno, v sklepu tu sém pismo posta-
 viti, katero je častitljivi gosp. Franc Pustaverh, kaplan
 v Tuhinskem Šmartnu zastran Vodnikove podobe pisal
 gosp. uredniku „Novic“:

„Tudi jez imam podobo slavnega Vodnika, katero sem si
 sam naredil po podobi, ki je bila *takrat* v licealni
 bukvarnici. Ta bukvarniška podoba je bila na
 slonovo kost malana, kaka 2 palca dolga in 1½
 palec široka, prav umetnega dela. Zad je imela
 podpis malarja, pa imena se ne morem spomniti
 z letnico 1804. Poznej sem zvedil, da je bila imenovana
podoba ukradena. Gospod bukvarničar M. Kastelic,
 ko je zvedil, da imam jez eno po uniukradeni
 posneto podobo, me je prosil, da sempo svoji
 še eno naredil za bukvarnico, in ta se še zdaj
 v bukvarnici znajde. Ker sem jo pa v naglici, in
 tudi v majhni meri naredil, bi utegnila ta, ki jo imam še
 zdaj, biti boljša od une. Meri 3 palce na dolgo
 in 2½ na široko in je z oljnatiimi barvami na
 platno delana v letu 1847. — Če bi Vam mogel
 vstreči ž njo, jo rad pošljem v Ljubljano. Po-
 snel sem pri njenem izdelovanji, kolikor je sa-
 mouku mogoče, natanko original, to se vé da z
 posojevanjem se mi je tudi že nekoliko ogulila.
 Ali ima znabiti bukvarnica še kako drugo podobo rajkega
 Vodnika ali ne, mi ni znano. Drugej mi tudi še ni
 nobena v roke prišla, kakor velika v kamnotisu, ki je po
 tisti narejena kakor moja in v Koledarčku.“

Na to je gosp. dr. Bleiweis gosp. Pustaverhu
 pisal za podobo; domoljubni gospod jo je berž poslal, da
 je gosp. Zajc*) še nekoliko svojo podobo po nji izdelal.

*) O tem še premalo znanem umetniku bo gospod dr. Lovro
 Toman v „Novicah“ obsirneje govoril.

Gotovo se bo podobica, ktera je zginila iz bukvarnice,
 še kje hranila in kdor vé za-njo, bo vstregel enako željam
 vseh Slovencev, kakor tudi pokazal svojo domoljubnost, ako
 si prizadene, da pride zopet na mesto, kamor je bila sper-
 vega namenjena. Fr. Malavašič.

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja. Po zaukazu gospoda ministra notranjih
 zadev izhaja na Dunaji po dvakrat v mesecu časopis z na-
 slovom: „Bibliographisches Centralorgan des österr. Kaiser-
 staates“; vrednik mu je dr. Konstantin žl. Wurzbach.

— „Krakauer Ztg.“ terdi, da je bil rajnki maršal
 Radecki berž ko ne poljskega rodú. Temu nasproti pa piše
 „Prager Ztg.“, da se dajo z vso gotovostjo maršalovi pred-
 dedi na Českem dokazati nazaj do leta 1387.

— Mraknjenje lune 27. t. m. bo, kakor zvezdoslovci
 zagotovljajo, prav znamenivo; začela se bo luna pomračevati
 kmalo po desetih zvečer in bo pomračena do jutra, kar se
 bo v celi Evropi vidilo.

— Hiša za avstrijske romarje v Jeruzalemu je do-
 delana in gosp. Endlicher, kateri je zidanje vodil, se je že
 na Dunaj vernil. Sozidana je od zunaj iz belega in rude-
 čega kamna. Hiša stoji v vertu, je 25 sežnov dolga in
 11⅓ sežnov široka in ima eno nadstropje, 25 večjih ali
 manjih stanic, v katerih se bo, če bo treba, 100 romarjev
 nastanilo. — Drug časnik pa piše, da še ni dodelana.

— „Oesterr. Ztg.“ piše: V mesecu aprilu t. l. bodo,
 kakor je slišati, vojaki vsih čet perve armade na Dunaj
 prišli, mestno ozidje poderat. Kamnja, ki ga bodo dobili
 iz ozidja, bo dovolj za temelje vsih cesarskih poslopij, ktere
 bodo zidali.

— Vsih katoliških škofijstev je 830, katerih je v Ev-
 ropi 620. Po primeri jih je na Italijanskem največ, namreč
 275. V našem cesarstvu je 82 škofijstev.

Iz Benetk. Častitljivi gospod Ramazzoti, dosedanji
 škof v Pavii, je od Nj. c. k. apost. Veličanstva kot bene-
 čanski patriarh izvoljen.

Iz Prage. Spominek, ki ga bodo postavili Radecki-tu
 v Pragi, bo veljal kakih 80 tavžent goldinarjev; v oktobru
 tega leta bo dodelan.

— V nedeljo teden so našli v samotnem poslopji vi-
 nograda „Hercovka“ moža, ženo in hčer mertve. Pred več
 dni jih je hlip premoga zadušil. Truplo odrasne hčere
 je bilo objedeno od mačke, ktera je živa ostala in prisiljena
 bila, se trupla lotiti, ker ni imela družega živeža.

Iz Ogerskega. V Rožnu so vpeljali kaj prikladno
 kazen zoper zanikerno obiskovanje nedeljske šole. Za vsako
 po lastni krivici zamujeno uro mora namreč rokodelski
 učenc en teden več služiti, kakor je bil pogojen čas za
 službo v uku.

Iz rusovskega Poljskega. Čudna pravda nekega
 poljskega kmeta z nekim poljskim judom bi utegnila sod-
 nikom zlo glavo beliti. Kmet je namreč z judom v kerčmi
 žganje pil in temu 3 tolarje ponudil, če si dá svojo dolgo
 brado odrezati. Jud mu odgovori: Svojo brado in še tri
 tolarje ti dam, če si daš dva kočnika izruvat. Kmet se
 vdá v to, gré k brivcu in si dá dva svojih zdravih kočnikov
 izruvat. Zdaj je imel jud svojo obljubo spolniti, pa branil
 se je in ni plačal ne treh tolarjev in ni dal si brado od-
 rezati. Kmet je tožil juda zavolj nespolnjene pogodbe. Kako
 je pravda iztekla, se še ne vé.

Iz Erdeljskega. „Kronstädter Ztg.“ piše: Hudi mraz
 18. januarja naših sosedov v H. ni overal, nove skušnje v
 kmetijstvu delati. Vsled stave je namreč ta dan kosilo 5
 kmetov na senožeti. Vsi memo potujoči so se čudili nad
 tem. Po stavi bi bila imela ta košnja tri dni terpeti in
 kosci bi bili imeli v senci pod verbami kósiti. Pa že prvi
 dan je pokazal, da je ta novi način kmetovanja piškav, ker
 je mraz kosce domú za peč pognal in eden njih je mogel
 z ozebljenimi nogami namesti sená se sam peljati.